

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 24.11.2023 nr 7-5/231292/2306025

Koolitranspordi korraldamine

Lugupeetud vallavolikogu esimees ja vallavanem

Õiguskantsleri poole pöördus [], kes peab [] Vallavalitsuse korraldatud koolitransporti oma lapsele ebasobivaks.

Laps õpib [] klassis ning selle klassi laste õppetöö toimub [kooli] õppehoones. Kooli või tagasi koju jõudmiseks peab laps kõndima üle kahe kilomeetri, sõitma koolibussiga ning ootama tundide algust või bussi. Laps sõidab [] Gümnaasiumi ja [] Kooli vahel koolibussiga. Vanem ei ole rahul sellega, kuidas vald on korraldanud lapse koolitee kodu ja [] Gümnaasiumi vahel, sellepärast on vanem selle korraldamise enda peale võtnud.

Leian, et [] Vallavalitsus ei ole hinnanud kõiki olulisi asjaolusid, mis lubaks otsustada, kas valla korraldatud koolitransport on lapse huvides parim ([haldusmenetluse seaduse \(HMS\) § 4](#) ja [lastekaitse seaduse § 21](#)). Kohalik omavalitsus peab tagama igäihe õigused hea halduse põhimõtet järgides ([põhiseaduse \(PS\) § 14](#)). Kuigi [] Vallavalitsus on hinnanud valla korraldatud koolitranspordi sobivaks, ei kinnita seda vallavalitsuse antud selgitused. Nende selgituste põhjal saab öelda, et vald ei ole hinnanud kõiki olulisi asjaolusid.

Koolitransporti korraldades peab vald hoolitsema, et transport oleks õpilasele kättesaadav ([Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lg 2 p 8](#)). See tähendab, et õpilasel peab olema võimalik koolitransporti kasutada ([õiguskantsleri 04.03.2022 seisukoht „Koolitranspordi korraldamine“](#)). Kui see ei ole võimalik, pole vald korraldanud koolitransporti lapsele sobival viisil. Kohalik omavalitsus ei saa jätta enda ülesande täitmist pere õlule.

Kuigi Riigikogu on kohalikule omavalitsusele jätnud avara kaalumisruumi, mis annab võimaluse transporti korraldada otstarbekuse kaalutlusest lähtudes ([ühistranspordiseaduse § 10 lg 1](#)), peab koolitee olema lapsele tingimata ohutu ja jõukohane ning koolipäeva ja bussi ootamise aeg mõistliku pikkusega. [] klassi last ei tohiks koolipäeva algust või bussi oodates jätta järelevalveta ja väga kaua tegevusetu. Tal peab olema koht, kus ta saab bussi oodata.

Soovitan [] Vallavalitsusel hinnata kõiki olulisi asjaolusid ja nende mõju lapse heaolule: tema elule, füüsilisele ja vaimsele tervisele ning õpivõimele. Lapsel on õigus elule ([PS § 16](#)), tervisele

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

([PS § 28](#)) ja haridusele ([PS § 37](#)). Lapsel peab olema aega ka puhkuseks. Ta peaks saama käia enda valitud huviringis või trennis ([PS § 19](#)).

Vallavalitsus peab hindama, kas jalgsiteekond on lapsele jõukohane ja ohutu ning kas bussi ootamise aeg on mõistlik. Koolitransport tuleb korraldada õpilasest lähtuvalt. Hinnangu andmiseks tuleb vajaduse korral koguda lisateavet ([HMS § 6](#)). Kui selgub, et lapsel ei ole võimalik koolitransporti kasutada ühe või mitme asjaolu tõttu, tuleb vallal leida lahendus takistus(t)e kõrvaldamiseks. Kui see ei ole võimalik, tuleb muuta koolitranspordi korraldust. Kui see ei ole teiste laste huvisid kahjustamata võimalik, tuleb pakkuda perele mõnd erilahendust. Vallal on õigus otsustada, missugust lahendust eelistada.

Soovitan Vallavolikogul kehtestada õpilaste koolitee korraldamise tingimused, mille alusel oleks vallavalitsusel võimalik hinnata iga õpilase koolitranspordi korralduse sobivust. Kõigil on õigus võrdselt kohtlemisele ([PS § 12 lg 1](#)). Haridus peab olema kättesaadav ([PS § 37 lg 2](#)). See tähendab, et kooli asukohast sõltub koolitranspordi korraldus. Kooskõla tuleb leida aga ka koolitranspordi korralduse ja kooli päevakava vahel. Tingimuste kehtestamine annab veel ühe võimaluse hinnata, kas omavalitsus on arvesse võtnud laste põhiõigusi. Tingimuste kehtestamine on volikogu otsustada, kuid põhiseaduspäraste reeglite järgimisel on paremini tagatud laste ja noorte põhiõiguste kaitse.

Senikaua kui ei ole kehtestatud ühtseid koolitee ohutuse, jõukohasuse, ajalise kestuse ega sobiva ooteaja tingimusi, tuleb vallavalitsusel otsustada, mille alusel hinnata koolitee sobivust, arvestades muu hulgas nii lapse vanust, terviseseisundit kui ka unevajadust.

Kui leiate, et need tingimused tuleks kehtestada seadusega, on Teil võimalik teha selle kohta Riigikogule ettepanek.

Andke palun 5. jaanuariks teada, kuidas olete soovitusi järginud.

Jalgsiteekonna ohutus ja jõukohasus avaldusaluses asjas

Lapsevanem kirjeldas, et laps peab bussipeatusse jõudmiseks käima 2,1 kilomeetrit mööda metsavahelist sõiduteed. Vallavalitsus selgitas, et laps võib valida kahe väikese liiklussagedusega sõidutee vahel.

Vanem on oma avalduses kirjutanud, et liiklusolusid arvestades peab ta bussi peatuskohta lapsele ohtlikuks. Lisaks puudub bussipeatuses varjualune. Hommikul kella 7.20 koolibussi peale jõudmiseks tuleks lapsel kodust väljuda hiljemalt kell 7.00.

Vallavalitsuse selgitustest ei nähtu, et vald oleks hinnanud jalgsitee ohutust. Seda tehes tuleb arvestada lapse vanust, tee seisukorda, liiklussagedust, autodele kehtestatud kiiruspiirangut ja ka nähtavust. Lapsel tuleb sõiduteel käia ka pimedal ajal ja väga halva nähtavusega, kui sajab vihma või lund. Sellise sõidutee ääres käimist võib pidada klassi lapsele ohtlikuks. Sõidutee ohtlikkust saab hinnata eelkõige vastava valdkonna asjatundja. Vallavalitsusel peab olema kindel veendumus, et sõiduteel käimine on lapsele ohutu.

Kui jalgsitee on lapsele ohutu, tuleb hinnata ka seda, kas teekond on lapsele jõukohane. Kuigi lapse vanust arvestades võiks pidada jalgsi läbitavat teekonda talle jõukohaseks ka mõõdukalt halbade ilmastikuolude korral, ei ole võimalik üldistatult sellisele järeldusele jõuda. Vallavalitsuse selgitustest ei ilmne, milliste kriteeriumide järgi – lisaks tee pikkusele (vt [määruse](#)

[nr 36 § 7 lg 1](#)) – on hinnatud teekonna jõukohasust. Ei ole selgitatud mõjusid, mis on seotud lapse ärkamise ajaga ega ka seda, kuidas jalgsi läbitav tee mõjutab lapse kogu kooliteed.

Vallavalitsuse selgitustest ei ole aru saada, et vald oleks kasutanud võimalust kaasata hindamisse valdkonna asjatundjat või teha paikvaatlust näiteks nii, et tee läbitakse koos lapsega ([HMS § 38 lg 2](#) ja ka [HMS § 83 lg 2](#)). Koolitee ei tohi olla lapse elule ja tervisele ohtlik ega ka liiga väsitav ([õiguskantsleri 01.09.2022 seisukoht „Õpilase kooliteekonna korraldamine“](#)). Kooli jõudes peab laps olema võimeline õppetööle keskendumata.

Ooteaeg enne ja pärast koolipäeva

Lapsel oleks võimalik hommikul bussiga sõita kas otse Kooli või teha vahepeatus Gümnaasiumis.

Otse Kooli sõites jõuab buss kooli juurde kell 7.50. Koolipäev algab kell 8.20 ja lapsel tuleks oodata koolis tundide algust pool tundi. Koolist selgitati õiguskantsleri nõunikule, et lapsed saavad koolimajas tundide algust oodates aega sisustada mitmel moel. Neid võimalusi ka kasutatakse.

Gümnaasiumi kaudu sõites jõuab laps gümnaasiumi juurde kell 7.30. Bussipeatus jääb koolist 240 meetri kaugusele. Gümnaasiumis on võimalik lapsel hommikust süüa. Gümnaasiumi juurest väljub buss kell 8.00 ja jõuab Kooli juurde kell 8.20. Reedeti käib laps klassiga ja buss väljub Gümnaasiumi juurest kell 8.10.

Koos ooteajaga kulub lapsel kooli jõudmiseks ja tundide alguseni üks tund ja kakskümmend minutit (reedeti üks tund ja kümme minutit). Kuigi lapsel tuleb hommikuti oodata tundide algust, võib pidada seda sobilikuks lahenduseks, kui tal on võimalik koolis süüa ja kui tal on koht, kus ta saab oodata. Kui laps sööb kodus, peaks ta aga reedeti ootama bussi 40 minutit, . Gümnaasiumis peaks ta ootama bussi väljumist kooli koridoris, mis ei pruugi olla lapse huvides parim lahendus.

Lapse koju jõudmise koolitee kestus sõltub koolipäevast.

Esmaspäeval lõpeb lapse koolipäev kell 13.40. Pärast tunde, kell 13.45 väljuva bussiga saab laps sõita kella 14.00 Gümnaasiumi juurde. Koolimajas tuleks lapsel oodata bussi 50 minutit – buss jõuab lapse peatusesse umbes kell 15.00. Koos ootamiste ja 20-minutise jalgsiteekonnaga jõuab laps koju umbes ühe tunni ja 40 minutiga.

Teisipäeval, kolmapäeval ja neljapäeval lõpeb koolipäev kell 12.45. Kooli juurest kell 13.00 väljuv buss jõuab Gümnaasiumi juurde kell 13.15. Gümnaasiumis tuleks lapsel oodata bussi kella 13.15–15.20. Seega on ooteaeg ligi kaks tundi. Buss sõidab lapse bussipeatusesse 10 minutit. Laps jõuaks koju umbes kell 15.50. Koolipäeva lõpust koju jõudmiseni kulub lapsel ligi kolm tundi.

Reedel lõpeb lapsel koolipäev Gümnaasiumi õppehoones kell 11.00. See tähendab, et lapsel tuleks oodata bussi kuni kella 14.20 ehk umbes kolm tundi ja 20 minutit. Koolipäeva lõppemisest arvates jõuaks laps koju ligi nelja tunniga.

Vallavalitsuse hinnangul saaks laps pärast kooli oodata bussi väljumist raamatukogus, teha koolitöid, külastada noortekeskust või osaleda huviringides või käia trennis.

Gümnaasiumist selgitati õiguskantsleri nõunikule, et koolil ei ole võimalust pakkuda lastele pikapäevarühma. Laps saab oodata kooli koridoris, kus on pingid istumiseks.

Mida pikem on ooteaeg, seda enam tuleb arvestada, kuidas see mõjutab lapse heaolu. Kui koolis on tagatud järelevalve ja lapsel on koht, kus ta saab tegelda oma asjadega või süüa, võib pikemat ooteaega pidada sobivaks (vt ka [õiguskantsleri 27.10.2023 seisukoht „Harku valla koolitranspordi korraldamine“](#)). Vallavalitsuse selgitustest ei selgu, kas laps saaks erinevaid võimalusi ka kasutada. Raamatukogul ega ühelgi teisel asutusel ei ole kohustust pakkuda lapsele tegevust ega aidata tal kooliülesandeid teha, küll aga tuleb seda korraldada pikapäevarühmas ([põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 38](#)). Samuti puudub lapsel väljaspool kooli võimalus süüa, mida ta saaks teha pikapäevarühmas ([määruse nr 36 § 12 lg 2](#)). Kui lapsel ei ole võimalik käia pikapäevarühmas, saab vald üksnes koos kooli ja vanemaga hinnata, kas valla pakutud lahendused on lapsele sobilikud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): Riigikogu,
Haridus- ja Teadusministeerium,
Sotsiaalministeerium